

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PATAISOS PAREIGŪNŲ VEIKLOS ĮSTATYMO NR. XIII-1387 PAKEITIMO ĮSTATYMO IR SU JUO SUSIJUSIŲ TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ (toliau – Įstatymų projektai)
(TAP-22-352; TAIS NR. 22-3336)**

Nr.
Vilnius

Įvertinę Įstatymų projektų atitiktį Konstitucijai, įstatymams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

Dėl Lietuvos Respublikos pataisos pareigūnų veiklos įstatymo Nr. XIII-1387 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – BVS įstatymo projektas):

1. BVS įstatymo projekto 2 str. panaikinama šiuo metu galiojančiame įstatyme apibrėžta sąvoka „dinaminė priežiūra“, kuri nėra apibrėžiama nei Bausmių vykdymo kodekso projekte, nei Suėmimo vykdymo įstatymo projekte. Bausmių vykdymo kodekso projekte ir Suėmimo vykdymo įstatymo projekte vartojama formuluotė „dinaminis saugumas“, Bausmių vykdymo kodekso projekto 25 str. 3 d. ir Suėmimo vykdymo įstatymo projekto 26 str. 1 d. įvesti analogiški trumpiniai „dinaminis saugumas“. Formuluotė „dinaminis saugumas“ vartojama ir BVS įstatymo projekto 10 str. 2 d. nustatant bausmių vykdymo sistemos pareigūnų veiklos uždavinius „užtikrinti laisvės atėmimo vietų įstaigoje laikomų nuteistųjų ir suimtųjų dinaminį saugumą ir šios įstaigos apsaugą“, tačiau šiame įstatymo projekte nepaaiškinama, kas yra laikoma „dinaminiu saugumu“. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir vengiant atskiruose teisės aktuose tų pačių formuluočių aiškinimo (trumpinių įsivedimo), taip pat užtikrinant nuoseklų formuluotės „dinaminis saugumas“ vartojimą įgyvendinančiuosiuose teisės aktuose, siūlytume BVS įstatymo projekte apibrėžti sąvoką „dinaminis saugumas“.

2. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodomas siekiamas tikslas – optimizuoti bausmių vykdymo sistemos valdymą, šiuo metu veikiančius atskirus juridinius asmenis, pavaldžius Kalėjimų departamentui, ir Kalėjimų departamentą sujungiant į vieną juridinį asmenį pavadinant jį Lietuvos kalėjimų tarnyba. Siūlomas teisinis reguliavimas siekiamam tikslui pasiekti įvertintinas šiais aspektais:

2.1. BVS įstatymo projekto 2 str. apibrėžiamos sąvokos „bausmių vykdymo sistemos pareigūnas“ (šiuo metu galioja apibrėžta sąvoka „pataisos pareigūnas“) ir „bausmių vykdymo sistema“. Tačiau pagal Vidaus tarnybos statuto 2 str. apibrėžtų sąvokų „vidaus tarnybos sistema“ ir „vidaus tarnybos sistemos pareigūnas“ turinį bausmių vykdymo sistema būtų laikoma ir vidaus tarnybos sistemos dalimi, bausmių vykdymo sistemos pareigūnai būtų laikomi ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnais. Manome, kad siūlomas pataisos pareigūno sąvokos panaikinimas ir naujos sistemos reguliavimas neatitiktų teisinio aiškumo principo, būtų sukurtas „sistema sistemoje“ modelis, pvz., Lietuvos kalėjimų tarnyba ir Lietuvos probacijos tarnyba BVS įstatymo projekto 4 str. nurodomos kaip „bausmių vykdymo

sistemos įstaigos“, o Vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo projekto (toliau – VTS projektas) 4 str., – kaip „teisingumo ministro valdymo srities centrinės statutinės įstaigos“. Be kita ko, Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nepateikiamas pagrindimas, ko siekiama pervadinant pareigūnus iš „pataisos pareigūnų“ į „bausmių vykdymo sistemos pareigūnus“ taip sukuriant poreikį pakeisti didelį skaičių įstatymų bei įgyvendinamųjų teisės aktų. Atitinkamu aspektu įvertintinas ir kitų naujų sąvokų nustatymas, pvz. „laisvės atėmimo vietų įstaiga“ bei sistemiškai įvertinant, ar visais atvejais būtina įstatymuose minėti konkretų įstaigos prie ministerijos pavadinimą „Lietuvos kalėjimų tarnyba“, kas suponuoja poreikį dažnai keisti įstatymus ir nedera su teisėkūros ekonomiškumo principu.

2.2. BVS įstatymo projekto 4 str. nurodoma Lietuvos kalėjimų tarnybos paskirtis siejama išimtinai su valstybės politikos įgyvendinimu vykdant bausmes ir suėmimą. Tačiau nėra nurodoma, taip pat ir Įstatymų projektų aiškinamajame rašte neužsimenama, kad apjungus visas, dabar Kalėjimų departamentui pavaldžias įstaigas, į vieną juridinį asmenį, vieno juridinio asmens sudėtyje būtų ir pataisos pareigūnų profesinio mokymo įstaiga (Kalėjimų departamento Mokymo centras) bei asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikianti įstaiga (Laisvės atėmimo vietų ligoninė). Atsižvelgiant į tai, manome, kad BVS įstatymo projekte nurodyta Lietuvos kalėjimų tarnybos paskirtis turėtų būti papildomai įvertinta šiuo aspektu. Kita vertus, siekiant teisinio reguliavimo pagrįstumo, siūlytume Įstatymų projektų aiškinamajame rašte detaliau pagrįsti pataisos pareigūnų profesinio mokymo įstaigos ir asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios įstaigos sujungimo į vieną juridinį asmenį prielaidas bei įvertinti galimą poveikį ir rizikas įstaigai prie ministerijos, suteikiant skirtingas specifines funkcijas bei sistemiškai įvertinant siūlomo teisinio reguliavimo atitiktį kitiems įstatymams ir teisinio aiškumo principui, pvz., Vidaus tarnybos statuto 2 str. 8 d. nustatyta „statutinės įstaigos“ apibrėžtis, pagal kurią „prie statutinių įstaigų priskiriamos ir vidaus reikalų bei teisingumo ministrų valdymo srityse veikiančios profesinio mokymo įstaigos“ bei kitose Vidaus tarnybos statuto straipsniuose nustatytas modelis nuosekliai siejamas su statutine profesinio mokymo įstaiga, kurią (teisingumo ministro valdymo srityje veikiančią) pagal pateikto VTS projekto 1 str. išdėstytą 4 str. siūloma panaikinti, o BVS įstatymo projekto 7 str. 1 d. numatoma, kad „*bausmių vykdymo sistemos pareigūnai rengiami Lietuvos kalėjimų tarnyboje*...“, tuo tarpu kartu pateiktame Profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 15, 18, 21, 26, 28, 29, 36, 37 ir 38 straipsnių pakeitimo įstatymo projekte vietoj formuluotės „*pataisos pareigūnų profesinio mokymo įstaiga*“ vartojama formuluotė „bausmių vykdymo sistemos profesinio mokymo įstaiga“. Analogiškai turėtų būti detaliau pagrįstas ir asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios įstaigos sujungimas su įstaiga prie ministerijos ir su tuo susijusių asmens sveikatos priežiūros paslaugas reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų įgyvendinimas.

2.3. BVS įstatymo projekto 5 str. siūloma nustatyti bausmių vykdymo sistemos įstaigų administracijos struktūrą, kurią sudarytų administracijos padaliniai – kalėjimas, valdyba skyrius. Atsižvelgiant į Lietuvos kalėjimų tarnybos paskirtį ir jos funkcijų apimtį, bei į personalo statusą, jei būtų pasilikta prie siūlomo visų įstaigų sujungimo, siūlytume įvertinti poreikį nustatyti platesnes alternatyvas

bausmių vykdymo sistemos įstaigų administracijos padalinimams, pvz., mokykla, ligoninė, departamentas, tarnyba ir pan.

2.4. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje nėra (ir nesiūloma įsteigti) nė vieno kalėjimo, taip pat į tai, kad bausmių vykdymo politiką siekiama orientuoti į nuteistųjų resocializaciją ir pakartotinio nusikalstamumo problemos sprendimą, siūlytume įsivertinti, ar pasirinktas naujos įstaigos pavadinimas Lietuvos kalėjimų tarnyba atliepia Vyriausybės programoje naujos kartos bausmių vykdymo įstaigai keliamus uždavinius ir/ar gerąsias praktikas bei siekiamo pokyčio kryptis.

3. BVS įstatymo projekto 8 str. nustatyta, kad „bausmių vykdymo sistemos pareigūnai veiklos uždaviniams įgyvendinti būtinus asmens duomenis, įskaitant asmens kodą, tvarko *be duomenų subjekto sutikimo*“. Vertindami šią nuostatą 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) kontekste, siūlytume atitinkamai pagrįsti, ar apskritai duomenų subjekto sutikimas kaip minėto reglamento 6 str. nurodytas teisėtas duomenų tvarkymo pagrindas gali būti taikomas (tinkamas) bausmių vykdymo sistemos pareigūnų veikloje. Kartu, pastebėtina, kad šiuo aspektu projekto nuostatos pagal kompetenciją turėtų būti suderintos su Valstybine duomenų apsaugos inspekcija.

4. BVS įstatymo projekto 10 str. nustatomi bausmių vykdymo sistemos pareigūnų veiklos uždaviniai, tačiau jie nesiejami su nuteistųjų resocializacija, elgesio korekcijos programomis, recidyvo mažinimu ir pan. Siūlytume įvertinti siūlomą reguliavimą šiuo aspektu ir prireikus jį tikslinti.

Dėl Probacijos įstatymo Nr. XI-1860 2, 6, 8, 10, 11, 15, 17, 18, 20, 21, 25, 30 ir 31 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Probacijos įstatymo projektas):

5. Jei bus keičiama formuluotė „*pataisos pareigūnas*“ į formuluotę „*bausmių vykdymo sistemos pareigūnas*“, turėtų būti sistemiškumo aspektu keičiama ir sąvokos „*probautojas*“ apibrėžtis, nustatyta Probacijos įstatymo 2 str. 11 d.

6. Probacijos įstatymo projekto 14 str. 2 d. nustatyti skirtingi terminai Lietuvos probacijos direktoriui ir Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui priimti įgyvendinamuosius teisės aktus, nors daugelį įgyvendinamųjų teisės aktų abu pareigūnai pagal šio įstatymo nuostatas turėtų priimti bendru įsakymu, pvz., Probacijos įstatymo projekto 3 str. dėstomo 8 str. 2 d. Siūlytume įvertinti šiuo aspektu projektą ir atitinkamai patikslinti.

Dėl Suėmimo vykdymo įstatymo projekto (toliau – SVĮ projektas):

7. SVĮ projekte formuluotė „*suėmimą vykdančios įstaigos*“ keičiama į formuluotę „*suėmimo vykdymo vieta*“, kuri nėra apibrėžiama. Be to, BVS įstatymo projekte apibrėžta sąvoka „*laisvės atėmimo vietų įstaiga*“ taip pat vartojama SVĮ projekte, kai kuriais atvejais klaidinančiai, pvz. SVĮ projekto 21 str. 5 d. nustatyta, kad „*darbine veikla suimtiesiems leidžiama užsiimti tik laisvės atėmimo vietų įstaigos teritorijoje*“; arba stokojama teisinio aiškumo, pvz., SVĮ projekto 35 str. 1 d. nustatoma, kad „*nuosprendis <...> vykdomi nedelsiant, kai tik jie gaunami suėmimo vietoje*“, lieka neapibrėžta, ar

„suėmimo vieta“ ir „suėmimo vykdymo vieta“ reiškia tą patį. Siekiant teisinio aiškumo ir sistemiškumo, siūlome apibrėžti vartojamą sąvoką „*suėmimo vykdymo vieta*“ arba vartoti jau apibrėžtas sąvokas. Taip pat siūlytume Įstatymų projektų aiškinamajame rašte pateikti detalesnę informaciją, kokie suimtųjų teisinės padėties pakeitimai daromi SVĮ projekte, pvz., numatomos galimybės suimtiesiems „į gynėją kreiptis elektroninių ryšių priemonėmis“, „į nurodytus adresatus kreiptis elektroninių ryšių priemonėmis“, taip pat sistemiškumo aspektu įvertinti su BVK projektu ir kitais įstatymais, pvz., ar Baudžiamojo proceso kodekso 101 str., 333 st. vartojama formuluotė „kalinimo vietos administracija“ nuosekliai dera su SVĮ projekte vartojamomis formuluotėmis.

8. SVĮ projekto II skyriaus straipsniuose neaptariamas suimtųjų *priėmimas* į suėmimo vykdymo vietą, todėl tikslintinas II skyriaus pavadinimas arba papildytinas reguliavimu apie suimtųjų priėmimą suėmimo vykdymo vietoje. Be kita ko, SVĮ projekte neaptariama, kas ir kokiu momentu supažindina suimtąjį (jam suprantama ar jo gimtąja kalba) su suimtųjų laikymo sąlygomis, jų teisėmis, pareigomis, draudimais. Manytume, kad ši garantija suimtiesiems turėtų būti įtvirtinta įstatyminiu reguliavimu.

9. SVĮ projekto 7 str. aptariama suimtojo teisė gauti teisinę pagalbą nurodant gynėjus ir notarines paslaugas. Papildomai siūlytume įvertinti, ar nebūtų tikslinga aptarti šiuo aspektu mediacijos paslaugų teikimo sąlygų. Analogiška pastaba taikytina dėl Bausmių vykdymo kodekso projekto 42 str. Be kita ko, siūlome detaliau pagrįsti suimtiesiems

10. Siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo, SVĮ projekto 8 str. 4 d. paskutiniame sakinyje vietoj žodžio „gavimas“ įrašytinas žodį „įteikimas“.

11. SVĮ projekto 12 str. 1 d. *nustatyta, kad „suimtieji turi teisę <...> vieni arba kartu su kitais atlikti religines apeigas“*, tačiau nenustatoma, ar galimi šios teisės įgyvendinimo ribojimai susitikimo su kitais suimtaisiais aspektu, pvz., VSĮ projekto 20 str. 2 d. 2 p. kontekste. Siūlytume teisinį reguliavimą įvertinti šiuo aspektu ir jei reikalinga, patikslinti.

12. Teisinio reguliavimo sistemiškumo aspektu vertinant SVĮ projekto 13 str. 9 d., kurioje įvardijama, kas yra laikoma sugyventiniu ir artimaisiais, pastebime, kad Bausmių vykdymo kodekse projekte analogiška nuostata panaikinama. Siūlytume Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodyti siūlomo skirtingo teisinio reguliavimo argumentus arba suvienodinti tuos pačius teisinius santykius reglamentuojančias taisykles.

13. Redakciniu aspektu SVĮ projektas tikslintinas suvienodinant vartojamas formuluotes „*laikomus policijos areštinėse*“ ir „*laikomus teritorinėse policijos areštinėse*“; „*drausminimo priemonės*“ ir „*nuobaudos*“; vengiant neapibrėžtų vertinamojo pobūdžio formuluočių „*jei yra galimybės*“, „*kai tai būtina*“, „*arčiausiai esančioje*“ ir kt.; vartojamas neapibrėžtas nuorodas „*kiti įstatymai*“, „*Lietuvos Respublikos teisės aktuose*“ ir pan., kiek įmanoma, tiksliau nurodyti, kokie teisės aktai turimi omeny arba kokie teisiniai santykiai reguliuojami šiais teisės aktais, pvz., SVĮ projekto 4 str. 3 d.

14. SVĮ projekto 27 str. 4 d. (taip pat Bausmių vykdymo kodekso projekto 73 str. 4 d.) siūloma nustatyti, kad *„Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos nustatyta tvarka užtikrinama, kad suėmimo vykdymo vietų teritorijos nepatektų į judriojo ryšio tinklų aprėpties zoną“*. Nėra aiškos tokio įpareigojimo praktinio įgyvendinimo galimybės, Įstatymų projektų aiškinamajame rašte detaliau šis aspektas neaptartas, tik pažymėta, kad to nepavyksta veiksmingai padaryti. Siūlome SVĮ projektą ir Bausmių vykdymo kodekso projektą šiuo aspektu pateikti derinti Ryšių reguliavimo tarnybai ir siūlomą reguliavimą, be kita ko, aptarti reikalingo finansavimo aspektu bei pateikti detalesnį pagrindimą ir (ar) duomenis Įstatymų projektų aiškinamajame rašte.

15. Suimtiesiems skiriamos nuobaudos galioja nustatytą terminą (SVĮ projekto 31 str. 8 d.), todėl siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir nuoseklumo, siūlytume SVĮ projekto 28 str. 1 p. , 30 str. 2 d. atsisakyti perteklinės nuostatos *„prieš terminą“*.

16. Tiek SVĮ projekte, tiek ir Bausmių vykdymo kodekse ir Probacijos įstatymo projekte iš esmės visus (su kai kuriomis išimtimis) įgyvendinamuosius teisės aktus pavedama įgyvendinti Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui ir Lietuvos probacijos tarnybos direktoriui. SVĮ projekto 2 str. ir Bausmių vykdymo kodekso projekto 2 str., kuriuose aptariamas įstatymo įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas nustatoma pareiga Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui priimant ir keičiant įgyvendinamuosius teisės aktus, juos suderinti su teisingumo ministru (Lietuvos probacijos tarnybos direktoriui tokia pareiga nenustatoma). Įstatymų aiškinamajame rašte šis siūlymas grindžiamas *„siekiant užtikrinti veiksmingesnį bausmių ir suėmimo vykdymo politikos formavimą“*. Siūlomas teisinis reguliavimas diskutuotinas šiais aspektais. Pirma, jei siekiama nustatyti, kad priimamus teisės aktus būtina suderinti su kita institucija, tai paprastai nurodoma prie konkretaus pavedimo teisės akte, bet ne formuluojama atskira taisyklė (pavedimas) įgyvendinimą reglamentuojančiame straipsnyje. Antra, pavedamos funkcijos įstaigai prie ministerijos turėtų būti detalizuotos Įstatymų projektų aiškinamajam rašte įvertinant, kaip jos dera su Vyriausybės įstatymo 30 str. nustatytais tikslais, kuriems steigiamos įstaigos prie ministerijos.

Dėl Bausmių vykdymo kodekso pakeitimo projekto (toliau – BVK projektas):

17. BVK projekto 8 str. 4 d. nustatyta, kad *„priverstinio baudos išieškojimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas bei Kodekse nustatytos taisyklės“*, tačiau lieka neapibrėžta, kokios taisyklės turimos omeny, kokiam BVK straipsnyje jos numatytos.

18. Siekiant teisinio aiškumo ir vienodo teisės normų traktavimo, siūlytume aiškiai apibrėžti BVK projekte (tai pat kartu pateiktuose kituose Įstatymų projektuose) vartojamas sąvokas, nustatyti jų taikymo ribas ir tarpusavio santykį, pvz., *laisvės atėmimo vietų įstaiga, bausmės atlikimo vieta, suėmimo vykdymo vieta, bausmės atlikimo vieta, laisvės atėmimo vietų įstaigos administracija ir pan.* BVK projekto 22 str. 3 d. įvedamas trumpinys *„laisvės atėmimo vietų įstaiga“*, tačiau BVK projekto tekste (taip pat ir kituose kartu keičiamuose įstatymuose) vartojama formuluotė *„bausmės atlikimo vieta“*, pvz., BVK projekto 23 str. 2 d.; BVK projekto 24 str. 2 d. nustatyta, kad *„iš suėmimo vykdymo vietos į bausmės atlikimo vietą, jei bausmės atlikimo vieta nėra suėmimo vykdymo vieta, nuteistuosius pristato*

<...>“; BVK projekto 30 str. 2 d. nustatyta, kad *„į parinktą konkrečią bausmės atlikimo vietą, jei ji nesutampa su nuteistojo laikymo vieta“*. Redakciniu aspektu taip pat siūlome suderinti tarpusavyje vartojamas formuluotes *„laisvės atėmimo bausmių atlikimo vietos“*, *„laisvės atėmimo bausmės atlikimo vietos“* ir (ar) *„bausmės atlikimo vieta“*.

19. BVK projekto 22 str. 1 d. 3 p., 28 str. 1 d., 51 str. ir kt. vartojama formuluotė *„patikimas savanoris“* lieka neapibrėžta (sąvokos apibrėžtis nepateikiama nei SVĮ projekte, nei Probacijos įstatyme) ir neaiškus jos turinys, neapibrėžta, kokiais kriterijais remiantis savanoris būtų laikomas patikimu. Siūlytume įvertinti minėtus įstatymus šiuo aspektu ir prireikus patikslinti (nustatyti) patikimo savanorio kriterijus ar apibrėžtį.

Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, siūlome apibrėžti BVK projekte vartojamas sąvokas *„režimas“*, *„laisvės atėmimo bausmių atlikimo vietų režimas“*, *„bausmės atlikimo režimas“*, *„uždaras režimas“*, *„pusiau atviras režimas“*, *„atviras režimas“* ir kt. Atkreiptinas dėmesys, kad BVK projekto 79 str. 2 d. nustatoma, kad *„bausmės atlikimo režimą pažeidusiems nuteistiesiems“* gali būti skiriama nuobauda, todėl sąvokos *„režimas“* apibrėžties turinys turėtų būti nustatytas BVK projekte. Taip pat siūlytume BVK projekte apibrėžti sąvoką *„resocializacija“*, be kita ko nustatant kriterijus ar sąlygas, kada būtų laikoma, kad resocializacija yra veiksminga (sėkminga) (žr., BVK 52 str. 2, 3 d.).

20. BVK projekte nustatoma, kad nuteistieji dalyvauja elgesio pataisos programose, tačiau vienu atveju nustatoma, kad elgesio pataisos programą *„jam parenka probacijos tarnyba“* (BVK projekto 21 str. 4 d.), kitu atveju nustatoma, kad *„resocializacijos metu įgyvendinamos laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus ir (ar) probacijos tarnybos direktoriaus akredituotos elgesio pataisos programos“* (BVK projekto 28 str. 2 d.). Siūlytina suvienodinti formuluočių vartojimą arba nustatyti, kuomet taikomos akredituotos elgesio pataisos programos, kuomet toks reikalavimas elgesio programoms netaikomas ir jei netaikomas, tai kokiais kriterijais vadovaujantis turėtų būti parenkamos *„kitos įstaigos, organizacijos ar kitų asmenų įgyvendinamos“* programos nuteistiesiems.

Taip pat siekiant vartojamų formuluočių tarpusavio suderinamumo, BVK projekto 28 str., 52 str. vartojamas formuluotes *„akredituotos elgesio pataisos programos“* siūlytume suderinti su Probacijos įstatyme vartojamomis formuluotėmis *„aprobuotas elgesio pataisos programos“*.

21. Atsižvelgiant į tai, kad BVK projekto 30 str. 5 d. nustatoma, kad *„į bausmės atlikimo vietas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos įstaigos nustatyta tvarka nuteistuosius pristato Viešojo saugumo tarnyba arba kitos teisę konvojuoti nuteistuosius turinčios institucijos“*, manome, kad BVK projekto 24 str. 2 d. kalbant apie arešto bausmės nuteistųjų pristatymą taip pat turėtų būti nustatyta, kas nustato pristatymo į arešto bausmės atlikimo vietą tvarką. Kita vertus, BVK projekto 30 str. 6 d. reguliavimas dėl nuteistųjų pristatymo į bausmės atlikimo vietas tvarkos nustatymo galimai dubliuojasi (sukuriama dviprasmybė, kuris subjektas ir kokia apimtimi nustatytą tvarką) su to paties straipsnio 5 dalies nuostata, nes, be kita ko, pavedama ir laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriui nustatyti nuteistųjų *„pristatymo į bausmės atlikimo vietas“* tvarką.

Taip pat BVK projekto 30 str. 5 d vietoj vartojamos formulotės „*Lietuvos Respublikos Vyriausybės arba jos įgaliotos įstaigos*“ pagal nusistovėjusią teisėkūros praktiką siūlome vartoti formulotę „*Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos*“.

22. Sistemiškai vertinant BVK projekto 33 str., 34 str. ir 35 str. išdėstytas uždaro, pusiau atviro ir atviro režimo bausmės atlikimo vietose laikomų nuteistųjų teises, matyti, kad kai kurios iš jų yra keičiamos lyginant su dabar galiojančiomis, nors Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodoma, kad bausmės atlikimo sąlygos „*atitinka šiuo metu <...> nustatytas bausmės atlikimo sąlygas*“, pvz., BVK projekto 33 str. 4 ir 5 d., 34 str. 4, 5 ir 6 d. didinamas skambučių skaičius, nors Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nepateiktas įvertinimas (galimas poveikis) dėl praktinio siūlomų nuteistųjų teisių (pvz., neribotai paskambinti telefonu pusiau atviro režimo bausmės atlikimo vietoje lengvojoje grupėje) įgyvendinamumo. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad iš BVK projekto 35 str. nuostatų matyti, kad atviro režimo bausmės atlikimo vietoje nuteistieji turėtų teisę „*be apribojimų pasimatyti su kitais asmenimis išvykus iš bausmės atlikimo vietos, gauti perduodamus daiktus, bausmės atlikimo vietoje turėti telefoną ir naudotis telefonu bei internetu ryšiu*“, kas galimai reiškia, kad nuteistieji *be apribojimų* bausmės atlikimo vietoje gali naudotis telefonu ir internetu ryšiu. Siūlome detaliau pagrįsti (patikslinti) suteikiamą teisę ir jos įgyvendinimo praktikoje galimybes, pvz., ar laisvės atėmimo vietų įstaigos vadovas, nustatydamas vidaus tvarkos taisyklės galėtų apriboti atviro režimo bausmės atlikimo vietose esančių nuteistųjų naudojimąsi telefonu arba internetu miego laiku ar pan. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte turėtų būti detaliau aptarti siūlomi pakeitimai, susiję su nuteistųjų teisinės padėties pasikeitimais, jų praktiniu įgyvendinimu, galimomis rizikomis ar naudomis. Taip pat siūlome pateikti detalesnę informaciją dėl uždaro, pusiau atviro ir atviro režimo bausmės atlikimo vietų reguliavimo pokyčių lyginant su dabartine situacija, kokios numatomos naudos ir rizikos dėl nuteistųjų, šiuo metu laikomų atvirosiose kolonijose, suvienodinimo su nuteistųjų, laikomų pusiauaukelės namuose, sąlygomis.

23. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodoma, kad nuteistųjų perkėlimo į skirtingas nuteistųjų grupes to paties režimo bausmės atlikimo vietoje sąlygos „*iš esmės nesikeičia nuo šiuo metu galiojančios*“ tvarkos, tačiau pastebime, kad BVK projekto 36 str. 1 d. 1 p. (atitinkamai BVK projekto 36 str. 4 d. ir 5 d.) dvigubai trumpinamas terminas (nuo esamų šešių mėnesių iki trijų mėnesių), kurį išbuvus suaugusiems nuteistiesiems atsiranda galimybė būti perkeltiems iš paprastosios grupės į lengvąją grupę. Siekiant teisinio reguliavimo pagrįstumo, siūlome Įstatymų projektų aiškinamajame rašte detaliau pagrįsti siūlomų pakeitimų pagrindimą ir galimą poveikį ir rizikas, pateikiant duomenis, pagrindžiančius poreikį keisti nustatytą reguliavimą.

24. Siekiant teisinio reguliavimo sistemiškumo ir nuoseklumo, siūlytume įsivertinti, ar BVK projekto 37 str. 3 d., kurioje nustatoma galimybė iš pusiau atviro režimo bausmės atlikimo vietos perkelti nuteistuosius į uždaro režimo bausmės atlikimo vietą, neturėtų būti papildomai patikslinta dėl išimties, kokie nuteistieji negali būti perkeltiami į uždaro režimo bausmės atlikimo vietą (pagal BVK projekto 33 str. 1 d.).

25. BVK projekto 39 str. 10 d. nuteistiesiems sutuoktiniams, kurie abu atlieka bausmę ir abu neturi teisės išvykti iš bausmės atlikimo vietos, nustatyta teisė pasimatyti, jei jie arba jų nurodyti asmenys apmoka visas su vieno iš sutuoktinių pervežimu į kitą bausmės atlikimo vietą susijusias išlaidas, *apskaičiuotas laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus nustatyta tvarka*. Siūlytina įvertinti, ar siūlomas pavedimas laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriui yra pagrįstas ir pakankamas, nes nuteistųjų konvojavimą gali vykdyti Viešojo saugumo tarnyba ir kitos teisę konvojuoti nuteistuosius turinčios institucijos, o pervežimo išlaidų apskaičiavimo tvarką visais atvejais nustatytą laisvės atėmimo vietų įstaigos direktorius.

26. Kadangi BVK projekte nėra aptariama nuteistųjų apranga, BVK projekto 46 str. 3 d. nustatyta teisė „*santuokos sudarymo metu nuteistieji gali dėvėti tai progai skirtus drabužius*“ vertintina kaip perteklinė ir stokojanti aiškumo, kas būtų laikoma „*tai progai skirti drabužiai*“.

27. BVK projekto 47 str. nustatyta, kad nuteistieji turi teisę per atstovą sudaryti sandorius, tačiau atsižvelgiant į tai, kad nuteistieji turi teisę gauti notarines paslaugas arba būdami atviro režimo bausmės atlikimo vietoje gali be apribojimų naudotis pinigais, siūlytume papildomai pagrįsti, kodėl sandorių sudarymas leidžiamas BVK projekto 47 str. reglamentuojamas *per atstovą*, išskyrus sandorius, kurie gali būti sudaromi tik asmeniškai.

28. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodoma, kad BVK projekto 56 str. nustatomos sąlygos, kuriomis nuteistųjų individuali veikla ir dalyvavimas asociacijų organizuojamose veiklose gali būti prilyginami jų darbinei veiklai. BVK projekto 56 str. 4 d. siūloma nustatyti, kad „*leidimo bausmės atlikimo vietoje nuteistajam užsiimti individualia veikla suteikimo ir individualios veiklos vykdymo tvarką nustato laisvės atėmimo vietų įstaigos direktorius, kurio nustatyta tvarka taip pat nuteistųjų individuali veikla gali būti prilyginama jų darbinei veiklai*“, taip pat ir BVK projekto 56 str. 6 d. nustatyta, kad „*nuteistųjų dalyvavimas įstaigų ir organizacijų organizuojamose veiklose gali būti prilyginamas jų darbinei veiklai*“ laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus nustatyta tvarka. Atkreipiamė dėmesį, kad BVK projekte nenustatomos specialiosios nuteistųjų individualios veiklos prilyginimo darbinei veiklai sąlygos ar kriterijai, išskyrus tai, kad išskiriamas nuolatinis pajamų gavimo sąlyga „*jei iš tokios veiklos nuteistasis gauna nuolatinės pajamas, kurių vidurkis yra ne mažesnis už Kodekso 60 straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatytos piniginės išmokos, kuri mokama nuteistiesiems, <...> minimalų mėnesinį dydį.*“ Iš siūlomo teisinio reguliavimo lieka neapibrėžta, kas šiame kontekste yra laikoma individualia veikla. Individuali veikla nėra siejama su nuolatinėmis pajamomis (be kita ko, nėra apibrėžta, kas būtų laikoma „nuolatinėmis pajamomis“), nuo individualios veiklos pajamų mokėtinus mokesčius, jų deklaravimo ir sumokėjimo terminus (siejama su kalendoriniais metais) nustato mokestiniai įstatymai, todėl lieka neaptartas siūlomo reguliavimo santykis su mokestiniais įstatymais (jei šiuo atveju jie būtų taikomi) ir praktinio individualios veiklos prilyginimo darbinei veiklai įgyvendinimo aspektas bei išskaitų į fondą atlikimo tvarka, jei pajamas nuteistasis gautų į asmeninę sąskaitą kredito įstaigoje. Siūlome, esant poreikiui, BVK projektą šiuo aspektu pateikti derinti Valstybinei mokesčių inspekcijai.

29. Nuteistųjų bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo teisinis reguliavimas išdėstytas BVK projekto 65 str. ir 66 str. Abiem atvejais nustatant, kad tiek bendrasis ugdymas, tiek profesinis mokymas vykdomas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Pirma, lieka neapibrėžta, kokių teisės aktų nustatyta tvarka. Antra, lieka neaptarta, kokia sutartis būtų sudaroma su profesinio mokymo įstaigomis pagal BVK projekto 66 str. 2 d., taip pat ir organizacinių klausimų susitarimas su bendrąjį ugdymą vykdančia mokykla pagal BVK projekto 65 str. 3 d., bei koks yra santykis BVK projekte numatomo reguliavimo su Švietimo įstatymo 35 str. bei Profesinio mokymo įstatymo 21 str. nustatytu pavedimu Vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai nustatyti atitinkamas tvarkas. Atsižvelgiant į tai, siūlytume arba papildyti Įstatymų projektų aiškinamąjį raštą dėl nuteistųjų bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo siūlomų pokyčių, arba patikslinti BVK projektą, be kita ko, pateikiant derinti savivaldybių asociacijai.

30. BVK projekto 67 str. 2 d. suteikiama teisė laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmę atliekantiems nuteistiesiems išvykti su palyda iš bausmės atlikimo vietų įstaigos dėl artimojo mirties. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodoma, kad tokiu atveju turėtų būti organizuojama maksimali apsauga. BVK projekto 67 str. 4 d. nustatyta pareiga privalomai uždėti antrankius. Nekvestionuodami siūlomos nustatyti teisės, siūlytume Įstatymų projektų aiškinamajame rašte papildomai pateikti informaciją, galimas rizikas ir praktinio įgyvendinimo (pvz., konvojavimo) aplinkybes. Taip pat pažymime, kad BVK 67 str. 4 d. vartojamos formuluotės „*specialios išvykos metu*“ turinys nėra atskleistas.

31. BVK projekto 73 str. 3 d. nustatyta, kad nuteistųjų užrakinimo gyvenamosiose patalpose tvarką nustato laisvės atėmimo vietų įstaigos direktorius, tačiau BVK projekte nenustatoma, kokie nuteistieji gali būti laikomi rakinamose gyvenamosiose patalpose, išskyrus BVK projekto 25 str. 4d. Atsižvelgiant į tai, siūlytume BVK projekte nustatyti kokiais atvejais, kokio režimo bausmės atlikimo vietose nuteistieji gali (ar turi) būti laikomi rakinamose gyvenamosiose patalpose.

32. BVK projekto 84 str. nebenustatomas lygtinio paleidimo komisijos narių skaičius (šiuo metu yra nustatyta 7 nariai), tačiau argumentai tokio siūlymo Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nepateikiami. Kadangi lygtinio paleidimo komisijai suteikiami svarūs įgalinimai (pvz., BVK projekto 82 str. 6 d.), manome, kad šios komisijos sudarymo esminiai klausimai (narių skaičius, kadencijos ir pan.) turėtų būti detaliau aptarti aukštesnės teisinės galios teisės akte nei laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus įsakyme (kuriam, be kita ko, pavedama sudaryti lygtinio paleidimo komisijas).

33. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, siūlytume BVK projekto 90 str. įvardijamus „*laisvės atėmimo vietų įstaigos asmens sveikatos priežiūros padaliniai*“ ir „*specializuotą laisvės atėmimo vietų įstaigos asmens sveikatos priežiūros padalinį*“ detaliau apibūdinti (atskleisti jų skirtumus) bei pateikti detalesnę informaciją Įstatymų projektų aiškinamajame rašte dėl nuteistųjų sveikatos priežiūros organizavimo (vykdymo) sujungus laisvės atėmimo vietų įstaigas į vieną juridinį asmenį.

34. Siekiant teisinio reguliavimo sistemiškumo, siūlome atskleisti BVK projekto 100 str. (taip pat ir BVK projekto 3 str.) vartojamos formuluotė „*bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų*“

arba formuluotės „*bausmių vykdymo institucijų ir įstaigų, jų pareigūnų*“ turinį, kokios institucijos ir įstaigos turimos omeny. Analogiškai nuoseklumo ir tarpusavio suderinimo aspektu įvertintina Baudžiamojo proceso kodekse vartojama formuluotė „*bausmę vykdanči institucija*“.

35. BVK projekto 2 str. 7 d. (Įstatymo įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas) nuorodos į nauja redakcija išdėstyti Bausmių vykdymo kodekso straipsnius teiktinos analogiškai kaip šio straipsnio 6 d. nurodant „*šio įstatymo 1 straipsnyje nauja redakcija išdėstyto <...>*“.

Dėl Mokesčio už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise įstatymo Nr. IX-2332 5 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau šiame punkte – šis projektas):

36. Sistemiškai vertinat šio projekto 1 straipsnyje d4stoomo 5 straipsnio 2 punktą, kuriame nustatomas „0,1 procento“ mokesčio tarifas „nuteistųjų užimtumą dabine veikla organizuojančiai valstybės įmonei“ ir BVK projekto 57 straipsnio nuostatas, kad „gali būti steigiamas specialus *laisvės atėmimo vietų įstaigai pavaldus ar jos kontroliuojamas nuteistųjų darbinę veiklą organizuojantis juridinis asmuo* (toliau – nuteistųjų užimtumą darbine veikla organizuojanti įstaiga)“ lieka neapibrėžta, kas šio projekto kontekste būtų laikoma „nuteistųjų užimtumą darbine veikla organizuojančia valstybės įmone“, galimai praktikoje iškiltų įstatyme nustatomos lengvatos taikymo neaiškumų, piktnaudžiavimo atvejų, pvz. ar nors vieno nuteistojo užimtumas darbine veikla būtų laikomas tinkama sąlyga, ar turėtų būti valstybės įmonės veiklos tikslas – organizuoti nuteistųjų užimtumą darbine veikla? Atsižvelgiant į tai, siūlome tikslinti šio projekto formuluotę arba atskleisti, kokie subjektai galėtų naudotis mažesniu mokesčio tarifu.

Dėl Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 6 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau šiame punkte – šis projektas):

37. Šio projekto 1 str. dėstomo 6 str. 5 d. siūloma nustatyti, kad asmenys, kurie mokosi „bausmių vykdymo sistemos profesinio mokymo įstaigoje“, yra draudžiami valstybės lėšomis, tačiau Įstatymų projektų pakete pateiktuose įstatymų projektuose nėra apibrėžta, kokia įstaiga bus vadinama „bausmių vykdymo sistemos profesinio mokymo įstaiga“. Siūlome sistemiškai suderinti teisės aktų projektus tarpusavyje.

Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 51, 67, 724 ir 82 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – BK projektas):

38. Siekiant teisinio reguliavimo sistemiškumo ir atsižvelgiant į galiojančią Baudžiamojo kodekso 50 str. redakciją (50 str. 3 d. pripažinta netekusi galios), siūlytume įsivertinti, ar nebūtų tikslinga BK projekto 51 str. 3 d. pripažinti netekusia galios.

Dėl kartu teikiamų Lietuvos Respublikos Seimo nutarimų projektų:

39. Atsižvelgiant į tai, kad Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. gegužės 7 d. nutarimu Nr. XII-168, ir Valstybinė narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-1765, artimiausiu metu bus tikslinamos

pagal Strateginio valdymo įstatymo nuostatas, todėl siūlome šių projektų neteikti Seimui, įvertinus, be kita ko, siūlomų pakeitimų turinį ir įsigaliojimo datas, kaip šiuo metu netikslingų.

Dėl kitų Įstatymų projektų, kuriuose keičiami įstaigų pavadinimai, atskirų pastabų neteikiame, siūlytina visus Įstatymų projektus įvertinti sistemiškumo aspektu suderinant tarpusavyje vartojamas formuluotes.

Teisės grupės patarėja

Erika Vaivadienė